

K. Maatamees

Maa rahwa kätte

Äratrükk „Kilest“

„Mõte“ Tallinnas 1917

0 37800309

TARTU ÜLIXKOLI

RAAMATUKOGU

Praeguste rewolutsioniliste jõudude seisukohalt waadates tuleb maaküsimust otsustatuks lugeda. Mõisade, kirikute, kloostrite jne maad võetakse ilma tasuta ära ning antakse ühiskonna kätte.

Kuid sellega ei ole see küsimus veel otsustatud. Hulga suuremad raskused on, kuidas maad rahwahulkadele tarvitada anda.

Praegu ei julge ükski erakond maade konfiskeermise (äravõtmise) vastu kõneleda. Aga ometi on mitmesuguste poliitikaliste erakondade wahel, näituseks sotsialdemokraatide ja sotsialistide-rewolutsionäride wahel maatarvitamise asjus täielik põhjusemõttelik lahkuminek.

Poliitikalised erakonnad, mida meie väikekodanlisteks nimetame, tahavad maa ära jagada. Kõik mõisamaad ja suured talukohad tuleb nende õpetuse järele jaotada, nii et üks pere ilma võõra tööjõuta maa ära harida jõuab.

Kuid kas võib wabrikutööline ja põllutööline-maata-inimene niisuguseid erakondi toetada?

Peab tunnistama, et arusaamata põllutööliste hulgas maade- ja mõisade jagamine omajagu poolehoidmist leiab. Mõisatöölised, kes hirmsates elutingimistest orjanud, peavad väikepõllumehe seisukorda oma elu kõrwal kuldseks. On ju väiketalupidaja seisukord ikkagi praeguse Eestimaa teomehe omast kindlam, tal pole tarwis sealauda pealasuda, nagu paljudel mõisamoonakatel, ja peaasi, ta loodab, et ta ühekorra koha tassaks ja siis otse paradiisi sattub.

Aga waatame väikepõllupidaja elu natuke lähemalt.

Põlluharimine ja kogu töö, mida väiketalupidaja ja tema teenijad ning pere teewad, on palju raskem kui suurmaapidamises (mõisades). Masinaid võib väikepõllumees vähe tarvitada. Kui igal talupidajal rahaliselt

wõimalik oleks külwi-, künni-, niidu- jne masinaid muretseda, see oleks kapitali mahamatmine: kallis masin töötab aastas ainult mõne päewa, kuna ta muu aja küünis wõi uluall roostetab.

Meil soowitatakse „ühistegewust“ — masinate koostmist ja tarwitamist. Tegelik elu näitab, et ainult rehepeksuühisused 15—25 wäiketalu ühendada wõiwad. Külwi-, riisumise-, niidumasin wõib ainult paari talu peale olla, sest et teda pea kõigil ühel ajal tarwis tuleb ja keegi peremees oodata ei taha ega ei wõigi, kuni teine oma töö ära teeb. Tagajärg on see, et ühe küla wäikepõllumeestel terve hulk wähemaid põllutöömasinaid peab olema, kuna sel korral, kui nende põld ilma „wahepeenardeta“ — üksainus suur põllukoht oleks, palju wähem masinaid tarwis läheks.

Wõrrelgu põllutööline mõisa põlluharimise wiisi kohalikkude talumeeste omaga. Wõrrelgu ja kostku siis, kas oleks neist põllutööriistadest, millega mõisatöö ära tehakse, selleks küllalt, et niisamapalju tiinumaid taludeks tükeldatud põldu ära harida.

Masin, nagu iga põllutööriist, annab wäikese põllulapi peal töötades hulga wähem tagajärgi kui suurel põllupinnal. Kui palju aega läheb juba sellegagi maa-harimise juures kaduma, et näituseks äästmise wõi kändmise juures mõnekümne sammu peal tarwis ümber pöörata on. Ja lõpetab üks talupidaja oma töö, seisab „ühine“ masin tihti pool päewa, enne kui ta järgmise talu töö juurde wiiakse. Rehepeksumasinat, mis näit. 15 talu peale on, tuleb — ja just sügisel kibedal rehepeksuajal — ühtekokku umbes 15 päewa ühest talust teise wedada ja üles seada!

Mida täielikum, suurem ja uuemaegsem masin, seda kergem on temaga töötada, seda tagajärjerikkam on masina töö. Wäikepõllumees niisugusid masinaid tarwitada ei suuda. Selleks puudub kapital. Ja kui ühiskond (näituseks maaomawalitsus) wäiketalupeidajal aitaks ajakohase masina muretseda, oleks see kapitali pillamine. Sest nagu tähendatud, töötab hea masin wäikses talus aasta jooksul nii wähe aega, et kapitali protsenti tasa ei tee.

Kui meie Eestimaa talupidajaid vaatame, siis näeme kui mahajäänud nende põlluharimine on. Seda ei saa mitte „arusaamatuse“ ja „pimedusega“ seletada, nagu meie kodanlised ajalehed teewad. Alaline raha-

puudus, wäike sissetulek, mis wäewalt otsad otsaga lubab kokku ajada, ei anna wõimalust põllupidamise wiisi peale raha kulutada.

Ja peaasi: ka need talud, kus masinaid tarwita-takse, ei ole hiilgawas seisukorras. Igalpool näeme meie meeletut orjamist. Meie taluteenijate seisukord on ras-kem kui mõisateenijatel. Mõisamoonakal on wilets kor-ter. Sulasel ei olegi oma-ette korterit. Mõisamoonakas on suwel päikese tõusust loodeni jalul, talusulane pek-sab weel praegugi paljudes maakohtades õõsiti rehte.

Ja kõige meeletum ori on just wäikepõllumees ise. Näituseks Põhja-Wiljandimaa wõi Harjumaa keskmine talupidaja töötab oma töölistega kõrwuti, orjab kuus päewa nädalas wara hommikust kilja õhtuni ja on kinni ka pühapäiwiti. Mida wäiksem niisugune koht, seda suurem ori on kohapidaja ja tema pere.

Wõtame näituseks talukoha, mil umbes 5—8 des-satini põllumaad on. See oleks wast maatükk, mida üks perekond ilma wõõra tööjõuta wõib ära harida. Püame endile ette kujutada, kas on siin 8-tunniline tööpäew wõimalik, kas saab niisuguse koha pidaja ilma oma laste kurnamiseta läbi.

Üleüldse on raske talu ette kujutada, mis ühe pere-konna tööjõule kohane. Õigusepoolest tuleks perekon-naks wist abielupaar lugeda — mees ja naine. Kuid mis täna wõimalik, see homme wõimata. Kui aga naine wäikese lapse pärast põllutööl käia ei saa, ei suuda mees üksi kohta harida. Üleüldse ei saa üksik inimene põllu- ja heinatööga toime. Tihti on peres wana isa wõi ema ehk täiskaswanud lapsed; sel korral on töö-jõudu enamgi kui tarwis, ainult siis on wiga see, et koha sissetulek kõigi perekonnaliikmete tarbeid täita ei suuda.

Praegune wäikepõllupidaja kurnab halastamata ja paratamata oma lapsi. 7—8-aastased noorukesed pan-nakse karja hoidma, 12—13-aastased põllutööle. Sotsial-demokraatia nõuab, et vähemalt lapsed, kes 16 aastat wanad pole, tööd teha ei tohi. Lapsepõlw on kaswamise ja õppimise tarwis, aga mitte orjamise otsstarbeks. Kui aga seaduseandlisel teel lastetöö ära keelatakse, muutub wäikepõllumehe seisukord wõimataks. Näituseks, karjahoidmine on nüüd täieste laste hooleks. Wõib ju ütelda, et karjamaale aia ümber wõib teha, nagu see

metsataludes wiisiks, kuid see toob wäikepõllumehele igal kewadel määratu palju tööd juurde, ja kui sügisel loomad põllule ja heinamaale lastakse, tuleb ikkagi karja hoida. Kes seda teeb? Peremees? Peremaine?

Sotsial-rewolutsionärid, kes Baltimaal tõeste „wõõrad-lapsed“ on,¹ mõtlewad kõik suurkohad, mida üks perekond ära harida ei suuda, wäikekohtadeks muuta ja siis igaühele, kes soowib, tarwitada anda.

Niisugust maa „ühetasast tarwitamist“ on alati tagurliseks püüdeks nimetatud.

Tõeste, suur eeskujulik mõis wõtta ja pisikesteks maalappideks tükeldada! Sellega tohiks id ainult puru-tagurlased walmis saada, kes wäikepõllumeeste klassis alalhoidlikku ollust näewad ja pisikesi eraomanikke töölisteklassi sotsialistlikele püietele wastukaaluks püüwad üles seada.

Sotsialrewolutsionärid ei kõnele küll mitte eraomandusest. Nemad tahawad kõik maa ära natsionaliseerida (ühiskonna omaks tunnistada). Nad tahawad wäikepõllumeeste hulgas ühistegewust edendada, neile wõimaluse anda masinaid tarwitada jne. Kuid wäikepõllupidamise puudusi, millede peale ülemal tähendasime, ei suuda see kaotada. Seesugune samm oleks aste tagasi, ja selle wastu peab sotsialdemokraatia kõigest jõust wõitlema.

Maatainimestele wõib sotsialdemokraatia põllumajanduse eeskawa esite kohutaw paista, seda enam, et kodanline kirjandus selles asjas kõiksugu fontisid maalib ja senine maatainimeste seisukord pärisorjusest kaugemal põlnud.

¹ Sotsialrewolutsionäride erakond on just iseäralistest sisemaa oludest tekkinud. Nagu teada, puudus Wene külades siiani eraomandus maa peale. Maa oli täieste ühine — kõige külakonna osa. Sotsialrewolutsionärid ja teised „Wene“ sotsialistid lootsid, et Wene talupoeg maapidamise juurest, mida meil „hingemaa“ nime all tuntakse, otsekohe sotsialismuse juurde minna wõib. Stolõpini aegne seadus, mis talumeestele õiguse andis külast wälja minna ja lahus isiklise majapidamise asutada, näitas, et sotsialrewolutsionäride lootused Wenemaa iseäralise majandulise arenemise kohta põhjendamata on. Ka Wenemaa talupojale ei saa kunstlikult sotsialismust ette kirjutada. Mõne aasta jooksul lagunes suur osa Wenemaa külakonnast ära.

Wenemaa sotsialdemokraatlise töölistepartei konferents tohtis 28. aprillil s. a. järgmise otsuse maaküsimuses wastu :

1) Töörahwapartei wõitleb kõigest jõust selle eest, et kõikidelt mõisnikkudelt, samuti ka kiriku-, kloostri-, keisrikoja- ja kabinetimaad wiibimata ja täielikult sundlusel teel ilma tasuta ära wõetaks.

2) Partei astub kindlaste selle eest wälja, et kõik maad wiibimata talupoegade-nõukogude wõi teiste sarnaste demokraatliste omawalitsuse-asutuste kätte läheks, mille liikmed mõisnikkude wõi kodanliste ametnikkude kõrwal mõju all ei seisa.

3) Töörahwa partei nõuab, et terwes riigis rahwas maa üle walitsejaks saaks. Selleks tuleb maa — peale riigi omaks tunnistamist — kohaliste rahwaliste asutuste kätte anda, kel õigus on maa tarwitamist ära määrata.

4) Partei peab ajutise walitsuse wastu wõitlema, kes Schingarewi ja oma üleüldiste wäljaastumiste läbi „wabatahtlist kokkuleppimist mõisnikkudega“ talupoegadele peale sundida tahab. See oleks iseenesest ju uuendus maa-asjas, aga mitte talupoegadele, waid mõisnikkudele, kuna ta ka wiimaste poolt kokku on seatud. Sama walitsus ähwardab talupoegi raske nuhtlusega „omawoli pruukimise“ eest, s.t. soowitab, et vähemus — mõisnikud ja kapitalistid — enamuse kallal wägiwalda peaksid tarwitama. Niisamuti on partei ka rahwuslaste ja s.-d. vähemlaste püiete wastu, kes maade ärawõtmisega kuni asutawa kogu kokkutulekuni oodata soowitawad.

5) Partei soowitab tungiwalt, et maa organiseeritud maata-talupoegade kogude kätte läheks. Ärawõtmisel tuleb katsuda igasugust majanduslist kahju eemal hoida. Ka püütagu hoolitseda, et põllud wõimalikult rohkem wiija hokkaksid kandma.

6) Igasugused põllumajanduslised uuendused wõiwad ainult siis edukad ja kindlad olla, kui terve riigikord lõpulikult demokratiseeritud. Selleks oleks omakorda tarwis, et politsei ja alaline sõjawägi ning eesõigustatud ametnikkudeseisus ära kautataks. Ka peab rahwale igasugusest ülemapoolsest ülewaatusest ja hoolitsemisest waba omawalitsus sisse seatama.

7) Wiibimata peab põllutööliste iseseiswaks erawiisiliseks organiseerimiseks tööle asuma. Neid tuleks

saadikute nõukogudesse koondada. Poolproletarliste talupoegade jaoks on waja jälle samasugusid, kuid eelmisest eraldi seiswaid saadikute nõukogusid korraldada. Niisamuti tuleb korraldada ka põllutööliste grupesid wõi fraktsionisid üleüldistes talupoegade saadikute nõukogudes ja kõigis kohalistes kui ka üleüldismaakondlistes omawalitsuse-asutustes.

8) Partei peab niisuguste talupoegade komiteede jalaleseadmist toetama. Need komiteed peawad mõisnikkude eluta ja elawa põllumajanduslise wara (inventari) äravõtmist ja talupoegade kätte andmist üleüldiseks tarwitamiseks korraldama.

9) Töölisterpartei peab külaproletarlastele ja poolproletarlastele nõu andma, et nad selle eest hoolt kannaksid, et igast mõisast tarwilikus suuruses eeskujuline põllupidamine asutataks, mida saadikute nõukogud ühiskonna kulul harima peawad. Nende maatükkide harimist juhataksid agronomid, kusjuures ka igasugusid uuemaid tehnikalisi abinõusid — ümbruskonna talupoegadele eeskujuks — tarwitataks.

Nagu ülemaltoodud otsustest näha, on meie partei selle poolt, et maa otsekohe korraldatud maatameeste komiteede kätte tuleb wõtta. Mispärast?

Aga selleks, et maaküsimusega wiivitada ei tohi. Kui puudus ja nälg tuleb, kannatame meie, rewolutsionärid, kõige esimestena. Meie peal on wastutus riigi hea käekäigu eest.

Paljud mõisnikud ei suuda ega taha oma maid ära harida. Ja kui nad hariwad, siis ei wõi meie kindlad olla, et wili rahwale tarwitada antakse. Ja kui antakse — eks ikka ilusa hinna eest, mis kena summa mõisnikule tasku toob.

Meie ütleme, et see nii edasi kesta ei wõi ega tohi. Meile soowitatakse, et maatamehed maaga kuni asutawa koguni ootaksid. Praegu ei tohtiwat maad wõtta. See olewat korralagedus. See olewat rewolutsionile kahjulik.

Meie ütleme, et need, kes seda kõnelewad, meelega walestawad wõi aru ei saa, mida praegusel rewolutsioni ajal teha tuleb.

Kolmanda riigiwolikogu esimees Rodsjanko ütles, et tema oma maa ära annab, kui asutaw kogus seda nõuab. Nii ütlewad seda ka muud maaomanikud.

Uus see tähendab? Aga seda, et need herrad

wabatahtlikult maad talupoegadele anda ei taha. Tõeste: kui nad tunnistaksid, et maa kahtlemata juba rahwa oma on, mistarwis siis asutaw kogu seda küsimust otsustama peab. Üleüldse, asutaw kogu ei aru- tagi harilikult niisugusid asju. Asutawa kogu ülesanne on riigi walitsemisekorda kindlaks määrata. Ja kui asu- tawa kogu peale maa-asjus nii suurt rõhku pannakse, küllap wist loodetakse, et seal mõisnikkudele „kergitust“ antakse; vähemalt natuke „parast tasugi“!

Meie ütleme, et niisugune seisukoht rahwa õiguste wägistamine on. Meie ütleme, et maa sellestsaadik ilma tasuta rahwa omaks saab, kui ta oma tahtmist suudab teoks teha. Selles ei ole ülekohut ega wägiwalda, kui maatamehed mõisamaad harima hakkawad, mõisa raudwara selle juures tarwitades. Wastupidi: kisendaw ülekohus ja wägiwald on see, kui üks isik (parun) hulga (kogu walla maatameeste) tahtmise wastu hakkab. Õigus on nende pool, kes lapsest saadik maad on harinud, oma higiga põldu wäetanud.

Enam kui seaduserikkumine on see, kui ka nüüd weel maa inimese omaks jäetakse, kes ise ainustki wagu künda ei oska, kes oma aja kaarta mängides, priisates ja logeledes surnuks lööb, kes selle maa wanematelt pä- rinud wõi raha eest ostnud, mis wõõra higi abil kokku aetud.

Ei! Pole tarwis wabrikantisid, mõisnikka ega teisi omanikka kuulata, kes töörahwa wäljaastumise juu- res alati oma püha eraomanduse pärast wärisewad. Ei ole tarwis oodata, kuni jälle maakorralduse-komisjonid loodaks, kus ametnikud maid „andma“ hakkawad.

Sotsialistid-rewolutsionärid ja sotsialdemokraadid- wähemlased, kes talupoegasid maad wõtta ei luba, waid maad ülewalt poolt anda tahawad, ei südanda rah- wast usaldada. Nemad kardawad rahwa poolt karra- tusi. Nemad ei usu, et rahwas ilma ametnikkudeta millegagi toime saab.

Asjata kartus! Meie nägime rewolutsioni ajal, et rahwas korda oskab pidada ja keeruliste ühiskondliste küsimustega paremine toime saab kui terwed ametnik- kudekarjad. Eks ole mõnedki meie wallad uued walla- walitsused loonud. Eks ole maawalitsejad ju mõnes ko- has täielikult nõukogud, kus töölised ja talupojad istuwad, ühed blouses, teised soldatisinelis. Ja kes saab salata, et need nõukogud määratu palju tööstuse ja tootluse kor-

raldamiseks on ära teinud (8-tunnilise tööpäeva sisse-seadmine, palkadekõrgendamise, toiduainete muretsemine jne).

Eesti „Postimees“, „Päewaleht“, „Tallinna Teataja“ ja teised peremeeste ja mõisamanikkude kasude kaitsjad kisawad, et meie, sotsialdemokraadid-enamlased, rahwa mässama ajame ja rahwas ning sõjawägi meie nõuandmise järele ei tee. Sedasama kordawad ka sotsialistid-rewolutsionärid ja sotsialdemokraadid-wähemlased.

Aga meie ei wea rahwast mitte sugugi kuristiku äärele. Meie ainult ei pigista silmi selle eest kinni, mis tõeste olemas.

Tõeasi on see, et Wenemaa talumehed, kes poolnäljas ja weel wiletsamas seisukorras on kui meie omad, sugugi maaga asutawa koguni oodata ei mõtle. Kui kewadise külwi ajaks mõisamaid igalpool mitte ära ei wõetud, siis sellepärast, et rewolutsion liig hilja tuli: on praegugi maakohti, kus wana kord weel jõus on.

Aga iga päewaga läheb liikumine weel suuremaks, mis otsekohest maawõtmist õigeks kiidab. Kes sotsialdemokraatlisi lehti tähele pannud, see teab seda.

Ka ei ole õige, nagu tahaks sõjawägi maaga tingimata oodata. Seda kuuldu ainult mõnede sõjawäesaadikute poolt. Saadikud on harilikult tagasihoidlikumad kui walijad ise. Pealegi on sõjawäed weel osalt arwamises, et maa ikka weel nagu päris rahwa oma poleks. Kuid kiirelt kaswab oma õigustest arusaamine. Wäe eesrinnal nõutakse juba kindlalt maade wiiwitamata talupoegade kätte andmist.

Ja meie rehkendame selle liikumisega. Meie peame seda talurahwa nõudmist, et mõisamaa otsekohe rahwa kätte läheks, õigeks. Ühtlasi teame me, et selle nõudmise wastu wõidelda ja seda korralageduseks nimetada ülekohtune ja asjata sõnadekulutamine on. Mitmekümne miljoniline talupojaklass nõuab maad, ja kudas tohib káputáis mõisnikka, kes ainult oma taskutulusid kaitsewad, sellele õiglasele nõudmisele wastu panna.

Kewadine wiljakülv on praegu mõõdas. Kuid tuleb rukkikülviaeg. Ja lubamata oleks see, kui meie maatamehed kõige pealt neid mõisasid oma kätte ei wõtaks, kus talwewilli maha tegemata wõib jääda.

Kuid ka teiste mõisade ja suurmaade (siin hulgas ka kirikumõisade) árawõtmist tuleb otsekohe korraldada. Me teame, kudas paljud mõisad minewal sügisel

õigel ajal oma wilja ära koristada ei suutnud, kudas kartulid üles wõtmata jäid. Kas me seda jälle peame lubama?

See oleks ülekohus maatameeste poolt iseenese, oma pere ja kogu Wenemaa wastu! Weel kord: Kui meil nälg tuleb, siis on see kõige pealt rewolutsiooni wõitulede hoobiks. Siis ei suuda ükski wõim enam korda luua. Siis ei ole enam ühtegi jõudu, mis rüüstamisi suudab ära hoida. Herrad mõisnikud ei oma siis oma aitasid, et rahwale leiba anda — ei oma ka siis, kui seal tõeste wilja sees on. Ja kui näljane rahwas siis wilja wõtma läheb, siis ei wõi „punase kuke“ eest naljalt pääseda, millega meid herrad sel korral hirmutawad, kui rahwas maa oma kätte wõtaks.

Ei! Maa otsekohe rahwa kätte!

Muud kui seda ei pea nii mõistma, nagu meie wastased kodanlased meist kõnelewad, nagu meie kohta sotsialistid-rewolutsionärid ja wähemlased jutustawad. Meie ei soowita, et maamehed mõisade kallale tormaks, igaüks enesele tüki maad wõtaks ja seda harima hakkaks.

Selle wastu, meie soowitame just, et maatamehed mõisamaade ärawõtmist ühiselt, korraldatult toimetaksid.

Üksikult maad wõttes tulewad paratamata korratused ja kokkupõrkamised. Igaüks, kes kõige esimesena tuleb, saaks parema maatüki. Aga see sünnitaks kadedust ja waenu. Ja mis saaks hoonetega, põllutööriistadega? Kui üks rehepeksu- wõi tuulamisemasina enesele wõtab, mis hakkawad teised tegema?

Igasugune jaotamine on soowimata nähtus. Meie soowitame järgmist korda:

Walla põllutöölised ja maatamehed (wabadikud, pobulid, pisikesed kantrnikud, teokohtadepidajad jne) tulewad kokku ja waliwad endile nõukogu. Kas nõukogusse kümme, kakskümmend wõi enam asemikku walitakse, see on ükskõik. Soowitaw ainult, et iga küla ja iga mõisa põllutööliste ja teiste maatameeste asemikud nõukogusse walitaks; sest arusaadawalt pole see otstarbekohane, kui nõukogusse ainult ühe küla wõi mõisa töölisteasemikud sattuwad. Siis ei ole nõukogul elawat sidet kõigi kohtadega.

Nõukogu walib täidesaatwa komitee (ütleme 5 ehk 7 seltsilisest), kes sagedamine koos käib, nõukogu otsused täidab ja jookswaid asju ajab.

Nõukogu otsustab kõik suuremad küsimused; täht-

samatel kordadel wõib ka üleüldise maatameeste kogu kokku kutsuda.

Wähemates waldades, kus kooskäimine kergem, wõib kõik küsimused üleüldisel koosolekul ära otsustada, nii et tarwis pole nõukogu walida ja ainult täidesaatew komitee asutada tuleb.

Nõukogu (ehk üleüldine koosolek) otsustab, kudas mõisade rahwawalitsuse alla wõtmist algada ja tööd juhtida.

Kui wallas ainult üks mõis on, nagu paljudes kohtades Põhja-Liivimaal, wõtab täidesaatew komitee nõukogu juhtnõõride järele mõisa oma juhatuse alla. Kus wallas mõisasid mitu, tuleb iga mõisa juurde kohaliste maatameeste poolt komitee walida.

Kohe, kui teatud maatüki (rüütli-, kiriku- wõi kroonu-mõisa) ärawõtmise kohta nõukogus wõi üleüldisel koosolekul otsus tehtud, tuleb täidesaatwal komiteel seda omanikule teatada ja kogu mõisa loomad, põllutööriistad ja wiljagawara oma kätte wõtta. Omanikule jäägu ainult tema toakraam ja niipalju wilja, et ta oma perega paar kuud ära elada wõib.

Kas wana mõisawalitseja kohale jääb wõi mitte, see on nõukogu otsustada, kuid arusaadaw, et mõisaharimine asjatundja juhatusel ja nõuandmisel peab sündima. Sellepärast tuleb neis kohtades, kus endine parani teener tahti lastakse, kohe uus asjatundja leida.

Niisama on tingimata tarwilik mõisa raamatupidamine korras hoida. Ilma selleta ei lähe asi.

Kõige raskem on nende mõisade harimine, kus enam loomi ei ole ning põllud sõõni jäänud. Siin tuleb ühiskondlisel kulul kari- ja tööloomad muretseda.

Selleks ongi maatameeste kreisinõukogud tarwilikud: iga wallanõukogu poolt tuleb saadik walida, kes kreisilinnas ühes linnatööliste ja sõjawäelaste (nii kaua kui sõjawägi weel olemas) asemikkudega nõukoguks ühinevad.

Kreisinõukogu oma poolt saadab asemikud Tallinna tööliste (ja sõjawäelaste) nõukogusse, nii et see tõeste ülekubermanguliseks nõukoguks saaks.

Kõik maaharimine peab ühiskondlisel kulul sündima. See tähendab: loomade ja põllutööriistade hind, maata meeste palgad, kes mõisaharimise kallale asuwad, tuleb omawalitsuse ja riigi kulul wälja maksta.

Seda on esialgul tingimata tarwis. Just esimesel

aastal on see kõige raskem. Pärast tuleb lõikus, mis kõik kulud ära katab ja järgmise lõikuseni ülespidamist annab. Kuid raskus ei tähenda, et sellest üle ei saa.

Kui maatamehed, näituseks, mõisad tänaõuse suve jooksul oma kätte võtavad, on lõikus juba nende oma ja nad on tulewa sügiseni kindlustatud. See osa lõikusest, mida kohalikkude elanikkude tarbete täitmiseks vaja pole, läheb wallakomiteede kaudu kreisi- ja kubermangunõukogude kätte (näit. muist kulub linnaelanikkude, muist sõjaväe tarbeks jne). Selle lähem korraldamine on lihtsalt tegelik küsimus, millega nõukogud kahtlemata toime saavad.

Kohe, kui mõis maatameeste kätte läheb, tuleb 8-tunniline tööpäev sisse seada. Ei ole mingit kahtlust, et inimene 8 tunniga samapalju tööd ära teha suudab kui üheksatunnilise tööpäevaga, või veel rohkem. Seda näitavad Wenemaa vabrikudki, kus 8-tunnilise tööpäeva sisseseadmisega rohkem saadusi jõutakse valmistada kui enne 10-tunnilise tööpäevaga.

Kõige pahem on mõisatöölise korteritega. Maja ei saa silmapilk üles ehitada, aga vanades onnides elamine — seda ei tohi enam sallida.

Osalt võib seda puudust siiski kõrvaldada. Mõisa „härberid“, metsaherrade majad jne tuleb viivitamata tööliste kätte anda.

Kas mõisaomanik maale jääb või ära sõidab, on ükskõik. Kui ta ühes oma perega soovib tööle hakata, ei või selle vastu kellelgi midagi olla. Eesõigusi tal muidugi enam olla ei tohi. Tema korter ei tohi suurem olla kui tööliste oma. Sellepärast tuleb mõisa eluhoonest talle ainult paar tuba jätta ja muu tööliste korteriteks võtta.

Kui aga mõisaomanik tööle ei hakka, tuleb talle paar kuud väljakolimiseaega anda; selle aja jooksul peab ta majast hoopis ära minema. Wiimne naudmine on loomulik, sest iga inimene peab meie ajal tööd tegema, ja kui endine mõisnik oma endises mõisas tööd teha ei himusta, otsigu ta enesele teine amet.

Nüüd tuleb küsida: Aga mis saab teokohtadest ja teistest rendimaadest?

Teokohtade eest rendimaksmine ja teolkäimine tuleb otsekohe ära jätta.

Niisama tuleb igasugune rendileping tühjaks ja lõpetatuks tunnistada.

Maa on ühiskonna omandus ja jääb endistele wäike-
rentnikkudele maksuta tarvitada. Kohalik omavalitsus
määrab ära, kuipalju keegi oma sissetuleku pealt ühis-
konna kuludeks (näit. koolide, arstide jne) ülewalpidamiseks
jne maksma peab.

Niisama jääwad wäiketaludepidajad (omanikud) oma
kohtadele.

Wäikepõllumehed kardawad, et meie sotsialdemo-
kraadid nende käest kohad ära wõtame. Seda pole tar-
wis karta. Wastupidi, meie anname neile kõik wõima-
lused oma elujärge inimlikult sisse seada.

Kõige pealt, meie soovitame wäikepõllumeestele,
kelle kohad weel wõlgu on, et mitte kopikutki enam
mõisaomanikkudele maksta.

Meie ei tea, kas talupidajad seda „rewolutsionilist“
sammu kohe teostada julgewad. Kuid see asi sünnib
iseenesest, kui maatamehed mõisad oma kätte wõtawad.
Siis on „püha eraomandus“ maa kohta lõpetatud.

Nii saab wäikepõllupidaja wõlakoormast lahti, mis
„tsinsside“ näol tema pihta rõhub. Pole enam kohtu-
pristawi haamerit karta. Rewolutsion peab muidugi kau-
gemale minema; üleüldse tuleb kõik wõlad tähjaks tun-
nistada, mis maa peale tehtud. Midagi muud ei jäägi
üle. Kuid seda küsimust meie siin arutama ei hakka,
kuna see meie otsekohesesse ülesandesse ei puutu.

Wäikepõllumeestelt nõuame meie aga, et nad enam
oma alaealisi lapsi ja raskeid naisi ei kurnaks, et nad
oma tööliste 8-tunnilise tööpäewa sisse seaksid ja neile
korralikud korterid muretseksid. Selle järele hakkab maata-
meeste nõukogu walwama.

Kui see neile raske on, seadku nad ükeskoos (ko-
gu külas) ühine põldude harimine sisse. Ja see tuleb pa-
ratamata, sest ükski wäikepõllumees ei taha kaua oma
maalapi peal orjata, kui endine mõisamoonakas 8 tundi
päewas tööd teeb ja siis waba kodanikuna ajalehte la-
geda, koosolekutel käia, oma perekonna keskel wiibida
wõib.

Mis suurtalumaaadesse puutub, kus ühe isiku käes
wäikese mõisa taoline maatükk on ja kus peremees ja
perenaine herrasrahwa osa etendawad, siis peab maata-
meeste nõukogu otsustama, missugust talu oma kätte
wõtta, missugust mitte.

Wiljandi- ja Tartumaal on niisuguseid talukohti roh-
kest. Kõige parem ehk oleks, kui kreisinõukogu ära

otsustab, kui suur maatükk üksiku isiku valitsemise alla võib jääda. Igatahes tuleks silmas pidada, et kõik need talukohad maatameeste nõukogude (komiteede) harida tuleks võtta, kus üle paarikümne dessatini põldu on. Kuid peab teisest küljest silmas pidama, et iga maatüki harimine, kui ta mitte küllalt suur ei ole, maatameeste komiteel kasulik ei ole.

Wõtame näituseks talukoha, mil 25 dessatini põldu on ja mis koguni väikeste talude keskel on, kõigist teistest suurkohtadest eemal. Nii suguse koha komitee kätte võtmine on wäewalt soovitatav, sest et tema harimist mõne teise maatüki harimisega mitte ühendada ei saa; sinna on tülikas häid põllutöömasinaid muretseda, seal ei saa osawa põllutööfundja juhatusel tööd teha, sest kõik see teeks sõrdlemisi liig suurt kulu.

Sellepärast peab kohalik (walla) nõukogu igal üksikul korral otsustama, missugused maad ära võtta tuleb.

Kõik maatarahwas asugu kohe tööle! Ärge oodake kuni teile maad andma tullakse, sest kui teie ootate, siis võib juhtuda, et andma ei tuldaagi!

Wõtke ise, tehke ise! Ainult siis kindlustate teie selle, mis rewolutsion toonud, mis tööliste ja soldatite were eest ostetud.

Ainult mitte mingisugust korratust! Mitte mingisugust lõhkumist!

Waadake kõige mõisawaranduse kui kogu rahwa waranduse peale. Just niisama nagu wallamaja või koolimaja peale. Mis ütleksite teie, kui keegi koolimajas lauad puruks lööks või wallamaja ära põletaks? See oleks lubamata. See, kes seda teeb, on kurjategija.

Äga nii on ka mõisa hoonetega ja muu warandusega. Teie esiwanemate ja teie oma higi on need warandused loonud. Wägiwald tegi teie tööwilja paruni omaks. Nüüd on see wägiwald kadunud. Mõisa warandused on rahwa omad.

Ärge laske rahwa warandust hävitada, üks kõik kelle poolt see tuleks!

Kõige suuremas korras asutage wallanõukogud ja komiteed. Kaaluge enne kõik läbi, küsige juhatust ja nõu seltsilistelt, ning alles siis asuge mõisawalitsemise juurde.

Ainult wiilwitamata tööle!

Maa on juba rahwa oma, tarwis ainult tema üle valitsemist korraldada!

Agrarküsimus ja maaelu.

- Nasja I. (1912). Sulga piltidega. S. 95 kop.
Buck W. „Kulu“ elulugu. S. 10 kop.
Edasi IV. (B. Buck, „Kraam“ jm.). S. 25 kop.
Edasi V. (A. Tõnurist, „Kuuemäe lall“ jm.). S. 25 kop.
Edasi VI. (J. Rikmann, Kuhu põllumajandus tõttab“ jm.). S. 25 kop.
Järnefelt A. Maaema lapsed. S. 30 kop.
Kataja B. Kroonutorpar. S. 65 kop.
Maa elu ja töö. I. S. 30 kop.
Maa elu ja töö. II. S. 25 kop.
Martna M. Külast. S. 80 kop.
Martna M. Soome. S. 150 kop.
Mõtted. I. (F. Maslow, „Benemaa majandusline edenemine“ jm.). S. 1 rbl.
Mõtted. II. (R. R., „Põllutöölise küsimus meie agrarlaste laagris“ jm.). 1.20 l.
Peterson C. Kolonist. S. 20.
Peterson C. Oheliku onu jõulunägemine. S. 15 kop.
Proletariaat W. Eõnajalad. S. 50 kop.
Puhasorg J. Meie elu. S. 80 kop.
Pöögelmann S. Majandusteadlised kirjad põllumeestele. S. 25 l.
Tõnurist A. Kriipsud. S. 75 kop.
Tõnurist A. Batuvinas. S. 10 kop.

Naisterahwaküsimus.

- Bebel A. Seltskonna fotsialiseerimine. S. 25 kop.
Cewa. Albumid I, II, III, 4 25 l., kallimal paberil 35 l.
Gumplowicz L. Mielu ja wabaarmastus. S. 15 kop.
Kantsky K. Naisterahwa valimiseõigus. („Zendleht“ nr. 11.) S. 8 l.
Kilishewski W. Mis naisterahvastel endi üle waja teada. S. 15 l.
Martna M. Jõulusoow. (Jutule.) S. 3 l.
Peterson C. Jõuluuun. (Jutustus.) S. 25 l.
Peterson C. Eüsi. (Jutustus.) S. 12 kop.
Puhasorg J. Ka „parem“ seisus. (Jutustus.) S. 8 l.
Thieme Fr. Loomade-talututaja (jutt) ja homantuma nais-
terahwas (kirjeldus). S. 10 l.
Zetkin K. Naisterahwas ja tema majandusline seisutord. S. 7 l.

Rõigis paremates raamatulauplustes. Suuremal arwul „Kiire“ talituses
ja „Mõtte“ kirjastuses Tallinnas.

Maa- ja linnatöölised,

lugege oma partei häälekandjat ja lautage teda laiali!

Sotsialdemokraatline =

päewaleht

„Kiir“

ilmub Tallinnas (18. märtsist 1917). Aadress: „Kiir“ Tallinnas.

G. Kalla trükk, Tallinnas.